OBČINA SVETI TOMAŽ
Sveti Tomaž 37
2258 Sveti Tomaž

Številka: 842- 0001/2022
Datum: 24.04 2022

DELNI OBČINSKI NAČRT ZAŠČITE IN REŠEVANJA OB JEDRSKI ALI RADIOLOŠKI NESREČI NA OBMOČJU OBČINE SVETI TOMAŽ

Verzija 1.0

	ORGAN:	DATUM:	PODPIS:
IZDELAL:	Občina Sveti Tomaž občinska uprava	24.4.2022	Zinka Hartman
OBRAVNAVAL:	Štab CZ Občine Sveti Tomaž	24.6.2022	Poveljnica Bernarda Oblak
SPREJEL:	Župan Občine Sveti Tomaž	24.6.2022	Mirko Cvetko
Mnenje o usklajenosti	Izpostava URSZR Ptuj	31.5.2022	

Kazalo

1 JEDRSKA ALI RADIOLOŠKA NESREČA ... 3
1.1 UVOD ... 3
1.2 SPLOŠNO O JEDRSKI IN RADIOLOŠKI NESREČI ... 3
1.3 VERJETNOST NASTANKA VERIŽNE NESREČE ... 3
1.4 MOŽNE POSLEDICE NESREČ V OBČINI SVETI TOMAŽ ... 4
2 OPAZOVANJE, OBVEŠČANJE IN ALARMIRANJE ... 4
2.1 OBVEŠČANJE O JEDRSKI ALI RADIOLOŠKI NESREČI ... 4
2.1.1 Začetno obveščanje o jedrski ali radiološki nesreči ... 4
2.1.2 Obveščanje o jedrski ali radiološki nesreči v NEK ... 4
2.2 Obveščanje splošne javnosti o jedrski ali radiološki nesreči ... 5
2.3 Obveščanje in alarmiranje prebivalcev na ogroženem območju ... 6
2.3.1 Alarmiranje ... 6
2.3.2 Obveščanje in alarmiranje ogroženih prebivalcev ob drugih jedrskih ali radioloških nesrečah ... 6
3 UKREPI IN NALOGE ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI ... 7
3.1 ZAŠČITNI UKREPI ... 7
3.1.1 Vrste zaščitnih ukrepov ... 7
3.1.2. Radiološka zaščita intervencijskega in drugega osebja ... 10
3.1.3 Območje splošne pripravljenosti ... 10
3.2 Naloge zaščite, reševanja in pomoči ... 11
3.2.1. Prva pomoč in nujna medicinska pomoč ... 11
3.2.2 Prva veterinarska pomoč ... 12
3.2.3 Gašenje in reševanje ob požarih ... 13
3.2.4 Zagotavljanje osnovnih pogojev za življenje ... 14
3.3 PREKLIC IZVAJANJA ZAŠČITNIH UKREPOV IN RAZGLASITEV PRENEHANJA NEVARNOSTI ... 14
4 OSEBNA IN VZAJEMNA ZAŠČITA ... 15
5 RAZLAGA POJMOV IN SEZNAM KRATIC ... 16
5.1 POMEN POJMOV ... 16
5.2 SEZNAM KRATIC ... 16
6 SEZNAM PRILOG IN DODATKOV ... 18
6.1 SKUPNE PRILOGE ... 18

1 JEDRSKA ALI RADIOLOŠKA NESREČA

1.1 UVOD

Delni občinski načrt zaščite in reševanja ob jedrski ali radiološki nesreči na območju Občine Sveti Tomaž, verzija 1.0, je izdelan na podlagi Regijskega načrta zaščite in reševanja ob jedrski ali radiološki nesreči za Podravje, verzija 3.0, št. 846-5/2012-1 z dne 18.01.2012.

1.2 SPLOŠNO O JEDRSKI IN RADIOLOŠKI NESREČI

Jedrske in radiološke nesreče so izredni dogodki, ki neposredno ogrožajo prebivalce in okolje ter zahtevajo zaščitne ukrepe. Vsak izredni dogodek v splošnem še ne pomeni nastanka nesreče. Lahko gre za zmanjšanje jedrske ali sevalne varnosti, ki tudi zahteva ustrezen odziv pristojnih.

Radiološke nesreče so izredni dogodki, ki zahtevajo zaščitne ukrepe zaradi povečanega ionizirajočega sevanja in onesnaženja z radioaktivno snovjo oziroma kontaminacije.

Radiološka ali jedrska nesreča lahko nastane kjerkoli, povzročijo jo lahko:

- nenadzorovani nevarni viri ionizirajočega sevanja (zavrženi, izgubljeni, najdeni, ukradeni),
- obsevanje in kontaminacija prebivalstva iz neznanega razloga,
- padec satelita z radioaktivnimi snovmi,
- prevoz radioaktivnih snovi,
- jedrske elektrarne,
- raziskovalni reaktorji,
- reaktorji na plovilih,
- skladišča in odlagališča radioaktivnih snovi in
- industrijski objekti (npr. proizvodnja jedrskega goriva).

Jedrske nesreče so lahko hkrati tudi radiološke. To velja še posebej za nesreče v jedrskih elektrarnah, ker vsebujejo veliko količino jedrskih in radioaktivnih snovi, ki lahko ob večjih odstopanjih od normalnega obratovanja obsevajo ljudi ali se sprostijo v okolje.

Jedrski objekti, v katerih se lahko zgodijo jedrske in radiološke nesreče, so:

- jedrske elektrarne,
- raziskovalni reaktorji,
- reaktorji na plovilih,
- skladišča in odlagališča radioaktivnih snovi in
- industrijski objekti (npr. proizvodnja jedrskega goriva).

1.3 VERJETNOST NASTANKA VERIŽNE NESREČE

Ob jedrski ali radiološki nesreči ni pričakovati nastanka verižne nesreče, dodatne posledice pa so lahko:

- požar v naravnem okolju in v objektih (npr. padec satelita),
- ogrožanje prometne varnosti,
- izpad telekomunikacijskih povezav,
- sociološke in psihološke posledice na prebivalstvo in

- energetska kriza zaradi izpada proizvodnje električne energije za primer nesreče v NEK.

1.4 MOŽNE POSLEDICE NESREČ V OBČINI SVETI TOMAŽ

Ob jedrskih nesrečah v oddaljenih jedrskih objektih lahko ob neugodnih vremenskih razmerah pričakujemo kontaminacijo na celotnem območju Občine Sveti Tomaž, predvsem iz objektov, ki so znotraj 1000 km območja. Do izrazitejše kontaminacije lahko pride le v krajih, kjer bo v času prehoda radioaktivnega oblaka čez naše ozemlje deževalo.

Delni občinski načrt konkretno opredeljuje ukrepe in naloge v občini za obvladovanje dogodkov ob najhujših nesrečah v jedrskih elektrarnah, kar pomeni, nesreča ob poškodbi sredice z odpovedjo zadrževalnega hrama.

Ob jedrski nesreči v NEK je stopnja ogroženosti največja v bližnjih območjih (to je od nekaj kilometrov do nekaj 10 km). V večji oddaljenosti pa je odvisna od vremenskih razmer.

Območje Občine Sveti Tomaž leži v območju splošne pripravljenosti, kjer se zaščitni ukrepi izvajajo na podlagi meritev.

2 OPAZOVANJE, OBVEŠČANJE IN ALARMIRANJE

Pristojni organi in pooblaščene organizacije spremljajo obratovanje NEK in obratovanje drugih jedrskih ter sevalnih objektov v RS. Poleg tega nadzirajo tudi ravnanje z radioaktivnimi viri in drugimi viri sevanja ter spremljajo radioaktivnost v okolju.

2.1 OBVEŠČANJE O JEDRSKI ALI RADIOLOŠKI NESREČI

2.1.1 Začetno obveščanje o jedrski ali radiološki nesreči

Začetno obvestilo o jedrski ali radiološki nesreči sporočijo jedrski ali sevalni objekti (NEK) ali imetniki radioaktivnega vira, policija, občani, ReCO ali CORS ali URSJV. Informacija o jedrski ali radiološki nesreči iz tujine prispe neposredno na CORS in na URSJV.

2.1.2 Obveščanje o jedrski ali radiološki nesreči v NEK

Center za obveščanje Republike Slovenije (CORS) obvešča Regijski center za obveščanje Ptuj na podlagi prvega obvestila o izrednem dogodku v NEK.

NEK obvešča najkasneje v 15 min po določitvi stopnje nevarnosti in drugih bistvenih spremembah, in sicer na vsakih 30 min ves čas izrednega dogodka.

2.1.2.1 Obveščanje organov

ReCO Ptuj na podlagi podatkov, ki jih je prejel od CORS-a, obvesti osebo po prioritetnem seznamu, in sicer prvega dosegljivega.

ReCO Ptuj obvešča:

- župana
- poveljnika štaba CZ občine oz. njegovega namestnika ter
- direktorja občinske uprave.

Po prejetem obvestilu o splošni nevarnosti zaradi jedrske ali radiološke nesreče v NEK ali jedrski oz. radiološki nesreči v tujini z čezmejnimi vplivi poteka obveščanje v Občini Sveti Tomaž na naslednji način:

- Odgovorna oseba Občine Sveti Tomaž, ki je Regijskemu centru za obveščanje Ptuj prva dosegljiva (župan,poveljnik CZ Občine Sveti Tomaž oz. namestnik poveljnika CZ, direktor občinske uprave), po prejemu obvestila o jedrski ali radiološki nesreči izvede medsebojno obveščanje vseh odgovornih oseb v Občini Sveti Tomaž. Obvestilo se posreduje po razpoložljivih sredstvih zvez (mobitel, telefon, radijske zveze, kurirji ...).

Enako obveščanje velja tudi v primerih ob drugih jedrskih ali radioloških nesrečah v RS ali v Tujini.

2.2 Obveščanje splošne javnosti o jedrski ali radiološki nesreči

Javnost mora biti o jedrski ali radiološki nesreči obveščena pravočasno in objektivno.

Po aktiviranju Štaba CZ Občine Sveti Tomaž sporočila za javnost pripravlja župan Občine Sveti Tomaž oz. poveljnik CZ Občine Sveti Tomaž.

Za obveščanje prebivalcev je v občini med izvajanjem zaščite in reševanja zadolžena Občina Sveti Tomaž.

Potrebne podatke za sestavo informacij bosta občinam posredovala Štab CZ Podravje in Izpostava URSZR Ptuj.

Informacije za prebivalstvo morajo vsebovati predvsem naslednje podatke:
- o vplivih nesreče na prebivalstvo in okolje;
- kakšno pomoč lahko pričakujejo;
- o ukrepih za omilitev nesreče;
- kako naj izvajajo osebno in vzajemno zaščito;
- kako naj sodelujejo pri izvajanju zaščitnih ukrepov ter
- kje lahko dobijo dodatne informacije.

Informacije Občina Sveti Tomaž posredujejo preko lokalnih javnih medijev in na druge krajevno običajne načine.

Občina Sveti Tomaž za dodatne informacije objavi telefonsko številko svetovalne službe, izven kontaminiranega območja pa organizirajo informacijske centre.

Obveščanje javnosti ob nesrečah poteka v medijih, ki so po Zakonu o medijih (Ur. l. RS, št. 110/06–UPB1) dolžni na zahtevo državnih organov, javnih podjetij in zavodov brez odlašanja brezplačno objaviti nujno sporočilo v zvezi z resno ogroženostjo življenja, zdravja ali premoženja ljudi, kulturne in naravne dediščine ter varnosti države.

V takih primerih so za takojšnje posredovanje sporočil za javnost pristojni:

- Radio Prlek
- Radio Ptuj
- spletna stran občine Sveti Tomaž.

P-18	Seznam medijev, ki bodo posredovali obvestilo o izvedenem alarmiranju in napotke za izvajanje zaščitnih ukrepov

2.3 Obveščanje in alarmiranje prebivalcev na ogroženem območju

Obveščanje prebivalcev na ogroženem območju mora biti usklajeno z obveščanjem splošne javnosti.

Informacije ob jedrski ali radiološki nesreči bodo občanom posredovane preko osrednjih in lokalnih medijev in na druge krajevno običajne načine.

Prebivalci na ogroženem območju bodo o začetku izvajanja zaščitnih ukrepov obveščeni z alarmnim znakom za neposredno nevarnost (alarmirani), čemur bodo sledila navodila za izvajanje ukrepov preko osrednjih in lokalnih medijev oziroma na druge ustrezne načine (npr. razglas).

2.3.1 Alarmiranje

V primeru jedrske ali radiološke nesreče, ko je neposredno ogroženo življenje ali zdravje ljudi in živali, je treba takoj začeti z izvajanjem določenih zaščitnih ukrepov in je prebivalstvo potrebno opozoriti na neposredno nevarnost z alarmiranjem, v skladu z Uredbo o organizaciji in delovanju sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja (Ur. list RS, št. 105/07).

Alarmiranje izvede RECO na zahtevo Poveljnika CZ RS ali poveljnika CZ za Podravje.
ReCO mora takoj po uporabi znaka za alarmiranje posredovati obvestilo javnim medijem o nevarnosti ter napotkih za ravnanje prebivalcev na ogroženem območju.

2.3.2 Obveščanje in alarmiranje ogroženih prebivalcev ob drugih jedrskih ali radioloških nesrečah

Navodila ogroženim prebivalcem glede zaščitnih ukrepov so odvisna od nevarnosti.

Predlog zaščitnih ukrepov pripravi URSJV, odredi pa poveljnik CZ RS.

Ob preteči nevarnosti izpusta radioaktivnih snovi, ki bi lahko ogrozil prebivalstvo na območju Občine Sveti Tomaž, ReCO Ptuj sproži alarmni znak za neposredno nevarnost po nalogu poveljnika CZ RS.

Sledilo mu bo navodilo o izvajanju zaščitnih ukrepov, ki ga bodo posredovali osrednji in lokalni mediji.

3 UKREPI IN NALOGE ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI

3.1 ZAŠČITNI UKREPI

Zaščitni ukrepi so ukrepi preprečevanja ali zmanjšanja izpostavljenosti posameznikov virom sevanja. Osnova za določitev zaščitnih ukrepov ob jedrski ali radiološki nesreči so intervencijski nivoji.

Posamezne zaščitne ukrepe na regijski ravni predlaga URSJV, odredi poveljnik CZ za Podravje v soglasju s poveljnikom CZ RS.

Zaščitne ukrepe lahko predlaga poveljniku CZ RS tudi povzročitelj.

V primeru izrednega dogodka v NEK mora NEK predlagati takojšnje zaščitne ukrepe, ki jih usklajuje z URSJV.

Vsi izvajalci zaščitnih ukrepov in nalog zaščite, reševanja in pomoči na onesnaženem območju morajo biti opremljeni z ustreznimi osebnimi zaščitnimi sredstvi in sredstvi za dozimetrično kontrolo.

3.1.1 Vrste zaščitnih ukrepov

Glede na hitrost ukrepanja so zaščitni ukrepi takojšnji, prehrambni in dolgoročni.

3.1.1.1 Takojšnji zaščitni ukrepi

Namen takojšnjih zaščitnih ukrepov je preprečiti deterministične učinke sevanja, zato jih je treba izvesti čim prej po začetku jedrske ali radiološke nesreče.

V primeru jedrske ali radiološke nesreče se izvajajo naslednji takojšnji zaščitni ukrepi, ki so v pristojnosti občine Sveti Tomaž:
- zaklanjanje,
- zaužitje tablet kalijevega jodida,
- evakuacija;
- sprejem in oskrba evakuiranih prebivalcev.

Poleg takojšnjih zaščitnih ukrepov, ki so v pristojnosti občine se pričakuje tudi uvedbo naslednjih ukrepov:
- omejitev sevanja in kontaminacije (zavarovanje območja),
- uporaba osebnih zaščitnih sredstev,
- nadzor območja,

a.) Zaklanjanje

Zaklanjanje je zadrževanje ljudi in živali v zaprtih prostorih ob izrednem dogodku, da se izognejo dozam zaradi zunanje obsevanosti in vnosa. Zaprti prostor je lahko zaklonišče in tudi običajna zgradba z zaprtimi okni in izklopljeno ventilacijo. Zaklanjanje traja do 24 ur.

Prebivalci se zaklonijo v notranje prostore stavb, zaklonišč ali zaklonilnike, pri čemer je potrebno upoštevati, da določena vrsta zaklanjanja omogoča različno raven zaščite pred vplivi ionizirajočega sevanja.

Na območju občine Sveti Tomaž bi se ta ukrep izvajal le v skrajnih primerih, ko bi meritve v okolju pokazale, da je potrebno sprejeti te ukrepe.

Ukrep se razglasi preko sredstev javnega obveščanja.

B.) Zaužitje tablet kalijevega jodida

Zaužitje tablet kalijevega jodida oziroma jodna profilaksa je zaužitje stabilnega joda pred nastankom jedrske ali radiološke nesreče ali tik ob njenem nastanku z namenom zaščititi ščitnico pred obsevanjem zaradi kopičenja radioaktivnega joda. Za prebivalce Svetega Tomaža se tablete kalijevega jodida hranijo v Psihiatrični bolnišnici Ormož.

V primeru potrebe po uporabi tablet kalijevega jodida občina Sveti Tomaž obvesti svoje prebivalce na krajevno običajen način (preko svoje spletne strani, razglasov na oglasih deskah in objav v medijih) o nujnosti izvajanja ukrepa in o lokacijah, kjer lahko prebivalci dobijo tablete kalijevega jodida.

Tablete kalijevega jodida občina Sveti Tomaž deli preko 4 PGD–jev (občina razdeli tablete zakonitim zastopnikom PGD, obvesti prebivlace, da dvignejo tablete na sedežu pristojnega PGD).

Načrt razdelitve kalijevega jodida

c.)Evakuacija

Evakuacija je organiziran umik ljudi z ogroženega območja.

Na območjih, kjer je evakuacija odrejena, se morajo prebivalci preseliti v določen kraj v času in na način, kot jo določi župan oz.poveljnik CZ:

Evakuacijo izvajamo le v primeru raidloške nesreče, ko pride do izpusta radioktivnih snovi v zrak oz. na podlagi meritev na terenu, če gre za kontaminacijo tal (izlitje radioktivne tekočine).

Evakuacijo lahko odredi župan občine Sveti Tomaž. Izvaja jo štab CZ občine s pomočjo gasilskih enot.

Župan lahko izjemoma odredi, da morajo lastniki ali uporabniki stanovanjskih hiš začasno sprejeti v stanovanje evakuirane ter ogrožene osebe, če njihove nastanitve ni mogoče zagotoviti na drug način. Če je le mogoče, moramo urediti nastanitvene zmogljivosti za ljudi na prizadetem območju, čim bližje njihovim domovom. Evakuacija se praviloma izvaja z lastnimi (osebnimi) vozili.

Podjetja, ki skrbijo za ceste, poskrbijo za zapore državnih cest med izvajanjem evakuacije, medtem ko zapore občinskih cest izvede občina.

Pri evakuaciji sodelujejo enote CZ, gasilci, policija.

d.) Omejitev sevanja in kontaminacije (zavarovanje območja)

Predvsem ta ukrep izvajamo pri radioloških nesrečah, kjer se ustrezno veliko območje okrog vira sevanja fizično zavaruje. Na ta način se onemogoči dostop ljudem oziroma živalim ter tako prepreči nezgodno obsevanost in širjenje morebitne kontaminacije.

Ukrep izvaja policija oziroma gasilci (preventivno tisti, ki prvi prispe na kraj dogodka).

e.) Uporaba osebnih zaščitnih sredstev

Za zaščito pred vdihavanjem kontaminiranih prašnih delcev v zraku uporabljamo različno respiratorno zaščito. Za zaščito pred kontaminacijo kože in oblačil uporabljamo gumijaste rokavice in ogrinjala.

f.) Nadzor območja

Nadzor območja, kjer se izvajajo zaščitni ukrepi izvaja policija, ki kontrolira tudi dostope in izhode ljudi teh območij na nadzornih točkah.

P-11	Pregled gasilskih enot s podatki o poveljnikih in namestnikih poveljnikov
P-21	Pregled objektov, kjer je možna začasna nastanitev ogroženih prebivalcev in njihove zmogljivosti
P-22	Pregled organizacij, ki zagotavljajo prehrano
P-27	Pregled zdravstvenih domov, zdravstvenih postaj in reševalnih postaj

3.1.1.2. Prehrambni zaščitni ukrepi

S prehrambnimi zaščitnimi ukrepi se zmanjša tveganje za stohastične učinke sevanja zaradi vnosa kontaminiranih živil in pitne vode v telo.

Prehrambni intervencijski ukrepi trajajo od nekaj dni do nekaj tednov za kratkožive izotope, za dolgožive izotope pa tudi več desetletij.

Prehrambni zaščitni ukrepi so:
- prepoved uporabe kontaminirane hrane in krme,
- prepoved uporabe (pitne) vode in prepoved ali omejitev uživanja določenih živil, predvsem poljščin, sadja in zelenjave ter mleka in mlečnih izdelkov,
- zaščita živali in krme (zadrževanje živali v hlevih, prepoved paše in krmljenja živali s svežo krmo),
- omejitev nabiranja in uporabe poljskih pridelkov in gozdnih sadežev, omejitev paše,
- omejitev oziroma prepoved uporabe mesa uplenjene divjadi,
- zaščita virov pitne vode in
- zagotavljanje nadomestne neoporečne hrane, vode in krme.

Prehrambne zaščitne ukrepe na območju občine Sveti Tomaž izvajajo prebivalci (tudi kot imetniki živali) v okviru osebne in vzajemne zaščite, pristojne javne službe in ustanove s

področja oskrbe z vodo, zdravstva in izobraževanja, nosilci živilskih dejavnosti ter nosilci dejavnosti poslovanja s krmo.

Na območju občine Sveti Tomaž te naloge izvaja Komunalno podjetje Ormož d.o.o. ,pristojne službe s področja zdravstva (Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano Maribor - NLZOH) in kmetijstva (Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije - UVHVVR, Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo, Inšpektorat RS za okolje in prostor).

3.1.1.3. Dolgoročni zaščitni ukrepi

Z dolgoročnimi zaščitnimi ukrepi se zmanjša tveganje za stohastične učinke sevanja in trajajo od nekaj tednov do nekaj mesecev, lahko pa tudi več stoletij za zelo dolgožive izotope, pri čemer je treba upoštevati ekonomske in socialne posledice teh ukrepov.

Dolgoročni zaščitni ukrepi so:
- začasna preselitev prebivalstva,
- trajna preselitev prebivalstva in
- dekontaminacija okolja.

Dolgoročne zaščitne ukrepe se izvaja v okviru sanacije po prenehanju izrednega dogodka v okviru rednega dela pristojnih organov in služb.

Na območju občine Sveti Tomaž bi se ti ukrepi izvajali le v skrajnih primerih, ko bi meritve v okolju pokazale, da jih je potrebno izvesti.

3.1.2. Radiološka zaščita intervencijskega in drugega osebja

Vsi izvajalci zaščitnih ukrepov in nalog ZRP (policija, gasilci, ekipe NMP ...), so intervencjsko osebje, ki praviloma prvi prispejo na onesnaženo območje, razen v jedrskih in sevalnih objektih, kjer zaposleno osebje ukrepa najprej. Intervencijsko osebje mora biti opremljeno z ustreznimi osebnimi zaščitnimi sredstvi in sredstvi za dozimetrično kontrolo.

Za osebno zaščitno opremo osebja so odgovorni ustanovitelji. Opremljanje iz drugih virov je možno le izjemoma. Za nadzor doznih obremenitev posameznikov, ki niso poklicni delavci z viri ionizirajočega sevanja, skrbijo enote CZ za RKB izvidovanje).

Merjenje notranje kontaminacije ljudi izvaja Klinika za nuklearno medicino. Preseganje doznih omejitev posameznikom lahko izjemoma odobri le Poveljnik CZ RS ob soglasju specialista zdravnika medicine dela, če: - je oseba zdrava, - se oseba prostovoljno odloči za izvedbo naloge, - je izurjena za izvedbo naloge, - je seznanjena s tveganjem in - če je izvedba te naloge pogoj za reševanje ali zaščito večjega števila neposredno ogroženih oseb.

Izvajanje zaščitnih ukrepov ob izrednem dogodku v NEK

3.1.3 Območje splošne pripravljenosti

Zaščitni ukrepi se izvajajo na podlagi rezultatov modelov in meritev radioaktivnosti.

Na območju občine bi se po potrebi izvajali dolgoročni, prehrambeni in takojšnji ukrepi.

Zaščitni ukrepi ob jedrski nesreči v tujini

Ob jedrski nesreči v tujini se poleg določenih ukrepov, predvidenih za območje dolgoročnih zaščitnih ukrepov, izvaja zlasti nadzor okolja in hrane.

Ob hudi jedrski nesreči v elektrarni znotraj 500 km območja ter ob neugodnih vremenskih razmerah je možna tudi uporaba tablet kalijeva jodida in prehrambeni ukrepi.

Izvajanje zaščitnih ukrepov ob drugih jedrskih ali radioloških nesrečah

V primeru drugih jedrskih ali radioloških nesreč za takojšnje zaščitne ukrepe na lokaciji poskrbijo upravljavci objektov oziroma imetniki radioaktivnih virov, v nasprotnem primeru pa je potrebna takojšnja intervencija: - zavarovanje območja izvede policija ali poklicni gasilci oziroma prvi, ki prispe na kraj dogodka, - pri intervenciji sodelujejo pristojne javne službe in pooblaščene organizacije (npr. ELME, ZVD).

Za druge jedrske ali radiološke nesreče se na zahtevo Poveljnika CZ Podravje po posvetu s poveljnikom CZ RS odredijo ustrezni zaščitni ukrepi glede na vrsto dogodka, okoliščine in možen razvoj dogodka.

3.2 Naloge zaščite, reševanja in pomoči

3.2.1. Prva pomoč in nujna medicinska pomoč

V primeru jedrske ali radiološke nesreče prva pomoč obsega:
- dajanje prve pomoči poškodovanim in obolelim,
- pomoč pri dekontaminaciji poškodovanih in obolelih,
- sodelovanje pri prevozu lažje poškodovanih in obolelih,
- sodelovanje pri negi poškodovanih in obolelih in
- sodelovanje pri izvajanju higiensko – epidemioloških ukrepov.

Ob nesreči v NEK oziroma ob nesreči v bližnji tuji elektrarni ne pričakujemo večjega števila poškodovanih in ranjenih prebivalcev niti večjega števila oseb z znaki radiacijske bolezni, ker celotno območje občine Sveti Tomaž spada v območje splošne pripravljenosti.

Manjše poškodbe, do katerih bi lahko prišlo pri izvajanju ukrepov in nalog ZRP, bi prebivalci oskrbeli v okviru osebne in vzajemne zaščite.

Nujno medicinsko pomoč pa bi jim zagotavljalo medicinsko osebje nujne medicinske pomoči organizirane na pred bolnišničnem nivoju na terenu in ustrezne organizacijske enote na sekundarnem nivoju (bolnišnice), v skladu s sprejetimi zdravstvenimi smernicami za ravnanje ekip nujne medicinske pomoči.

Nujno zdravstveno oskrbo poškodovanim prebivalcem nudi Zdravstveni dom Ormož.

Specialistično oskrbo poškodovanim in obolelim, ki niso kontaminirani in ne kažejo znakov akutne obolelosti (npr. bruhanje), nudi Splošna bolnišnica Ptuj.

Kontaminiranim osebam in osebam z znaki akutne obsevanosti nudi oskrbo Univerzitetni klinični center Ljubljana (UKC), Klinika za nuklearno medicino. Po potrebi zdravstvene ustanove zagotavljajo prebivalcem tudi psihološko pomoč.

P – 27 Pregled zdravstvenih domov, zdravstvenih postaj in reševalnih postaj

3.2.2 Prva veterinarska pomoč

Prva veterinarska pomoč ob jedrski ali radiološki nesreči obsega:
- pomoč pri izvajanju ukrepov za zaščito živali, živil živalskega izvora, krmil in napajališč pred ionizirajočim sevanjem, ki jih je priporočilo MKGP ali UVHVVR;
- izvajanje ukrepov za zaščito živali ob nevarnosti množičnega pojava ali ob množičnem pojavu živalskih bolezni;
- sodelovanje pri izvajanju dekontaminacije živine in
- sodelovanje pri odstranjevanju živalskih trupel.

Ukrepi za zaščito živali lahko vsebujejo tudi preventivno evakuacijo živali, ki so posebno dragocene s stališča biološke reprodukcije.

Na podlagi 19. točke 51. člena Zakona o veterinarstvu (Zvet-1) (Ur. l. RS, št. 33/01, 110/02-ZGO-1, 45/04-ZdZPKG, 62/04-odločba US in 93/05) so dolžni izvajalci veterinarskih dejavnosti iz 50. člena Zvet-1 živalim nuditi nujno veterinarsko pomoč.

V Občini Sveti Tomaž v okviru CZ ni organizirana enota za prvo veterinarsko pomoč, zato bi po potrebi pri odstranjevanju in pokopu živalskih trupel pomagale enote CZ in gasilci PGD z območja občine. PGD z območja občine bi varovalo širše nevarno območje, katero bo določila veterinarska organizacija, s ciljem zagotavljanja nemotenega dela delavcev veterinarske postaje. Občina Sveti Tomaž bo veterinarski postaji nudila logistično pomoč.

Za oskrbo poškodovanih živali pa skrbijo veterinarske ambulante (VP Vernik in Veterinaska postaja Ormož) v skladu z načrtom UVHVVR za postopanje ob naravnih in drugih nesrečah.

Pomoč po potrebi nudijo lastniki živali, pokop se bo vršil na območju vsake posamične kmetije, ki se nahajajo v občini.

V primeru naravnih in drugih nesreč mora občina poskrbeti za pokop večjega števila živali, ob dogovoru s pristojno veterinarsko upravo se lahko kadavre vozi tudi v ustrezno opremljene sežigalnice oziroma se odvoz in odstranitev izvaja po navodilih dežurnega inšpektorja UVHVVR.

Veterinarska postaja zbira podatke o poškodovanih in poginulih živalih na prizadetem območju ter nudi prvo veterinarsko pomoč poškodovanim in obolelim živalim. Odreja zasilni zakol poškodovanih živali, odstranjevanje živalskih trupel in izvaja druge higienske in protiepidemijske ukrepe v skladu z načrtom UVHVVR za postopanje ob naravnih in drugih nesrečah. Pomoč ji po potrebi nudijo pripadniki enot CZ občine ter lastniki živali.

Za poškodovane oziroma obolele prostoživeče živali poskrbi občina tako, da se poveže z Lovsko družino Tomaž pri Ormožu, ki v svojem revirju (na območju Občine Sveti Tomaž) pregleda prostoživeče živali, ugotovi njihovo stanje, po potrebi izvede odstrel obolelih živali in izvede ukrepe za izboljšanje zdravstvenega stanja prostoživečih živali. Prvo veterinarsko pomoč nudijo veterinarske ambulante.

Na območju Občine Sveti Tomaž se naloge prve veterinarske pomoči izvajajo po navodilih UVHVVR, Območnega urada Maribor.

Ukrepi za zaščito živali:

Prvo veterinarsko pomoč izvaja Veterinarska postaja Vernik in Veterinarska postaja Ormož v skladu z navodili UVHVVR, ki ocenijo zdravstveno situacijo živali, na osnovi katere se veterinarska služba odloča o preventivnih in drugih ukrepih.

Navodilo prebivalcem za zaščito živali, krme, vode, živil živalskega izvora ter postopkov s kontaminirano hrano, krmo in živali pripravi štab CZ Občine Sveti Tomaž na osnovi navodil Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter ga preko medijev večkrat dnevno posreduje prebivalcem.

Prva veterinarska pomoč v Občini Sveti Tomaž:

- Po navodilih UVHVVR, Območnega urada Maribor.
- Vključevanje veterinarjev Veterinarske ambulante Vernik in Ormož.
- V pomoč veterinarjem – vključitev vseh 4 PGD s prevoznimi sredstvi.
- Vključitev lovskih družin Tomaž pri Ormožu, ki poskrbijo za prosto živeče živali na območju občine.

P – 29	Pregled veterinarskih organizacij

3.2.3 Gašenje in reševanje ob požarih

V Občini Sveti Tomaž imamo štiri PGD, ki bodo sodelovala ob jedrski ali radiološki nesreči poleg gašenja tudi pri izvajanju drugih nalog zaščite in reševanja, še posebej pri prevozu pitne vode za živali, pri reševanju ob prometnih nesrečah in pri dekontaminaciji.

Prostovoljna gasiljska društva v Občini Sveti Tomaž:

- PGD Koračice,
- PGD Pršetinci,
- PGD Savci,
- PGD Trnovci.

Po potrebi se aktivirajo sosednja gasilska društva, kadar gre za nesreče, ki so v pristojnosti državne koncesijske pogodbe (nesreče v cestnem prometu, ekološke nesreče – razlitja nevarnih tekočin ipd.).

Prostovoljna gasilska društva na območju Občine Sveti Tomaž sodelujejo pri izvajanju drugih nalog zaščite in reševanja, ki bi se pojavile ob jedrski ali radiološki nesreči, in sicer:

- reševanje ob prometnih nesrečah (GEŠP Ormož in lokana enota PGD);
- prevoz pitne vode za živali (lokalna enota PGD);
- pri dekontaminaciji javnih površin in objektov (regijska enota za RKB, ostala PGD z obstoječo opremo);

- pri izvajanju nalog zaščite in reševanja ob nesrečah z nevarnimi snovmi pa se bodo vključevala selektivno glede na obstoječo opremo.

3.2.4 Zagotavljanje osnovnih pogojev za življenje

Med jedrsko ali radiološko nesrečo je potrebno zagotoviti neoporečno (nekontaminirano) vodo in hrano ter osnovne bivalne pogoje, npr. ustrezno nastanitev v primeru evakuacije, hrano v primeru prehrambenih ukrepov ipd.

Po potrebi neoporečno vodo dostavljajo gasilske enote, ki so opremljene s cisternami za prevoz vode.

Za izvajanje nalog na področju zagotavljanja osnovnih pogojev za življenje so zadolžene javne službe in druge organizacije s področja infrastrukture, naloge pa usmerja poveljnik CZ Občine Sveti Tomaž.

Pri zagotavljanju osnovnih pogojev za življenje se v izvajanje nalog aktivno vključujejo tudi prebivalci v svoji delovni in bivalni sredini ter izvajajo naloge po usmeritvah poveljnika CZ Občine Sveti Tomaž.

Humanitarno pomoč zagotavlja Območno združenje Rdečega križa Ormož z Krajevno organizacijo Tomaž in Rakovci.

Preskrbo z življenjskimi potrebščinami spremljajo poveljnik CZ Sveti Tomaž in občinska uprava občine Sveti Tomaž.

Na podlagi obvestil organizacij za oskrbo z vodo in potreb občanov, obvešča ReCO Ptuj pristojni občinski organ Občine Sveti Tomaž o potrebah za dostavo neoporečne vode in skrbi za zagotavljanje nastanitvenih in prehrambenih zmogljivosti.

Po potrebi neoporečno vodo dostavlja lokalna gasilska enota, ki je opremljena s cisterno za prevoz pitne vode. Občina Sveti Tomaž v primeru potrebe zagotovi potrebne nastanitvene in prehrambene zmogljivosti.

P – 21	Pregled objektov v katerih je možna začasna nastnaitev ogorženih prebivalcev
P- 22	Pregled objektov, ki zagotavljajo prehrano.

3.3 PREKLIC IZVAJANJA ZAŠČITNIH UKREPOV IN RAZGLASITEV PRENEHANJA NEVARNOSTI

Zaščitne ukrepe se prekliče glede na preseganje intervencijskih nivojev in glede na razvoj dogodka. Predlog preklica posameznih zaščitnih ukrepov poda URSJV, odredi pa poveljnik CZ RS.

4 OSEBNA IN VZAJEMNA ZAŠČITA

Osebna in vzajemna zaščita ob jedrski nesreči obsegata vse ukrepe in aktivnosti, ki jih prebivalci začnejo izvajati takoj, ko so obveščeni o zaščitnih ukrepih ob jedrski nesreči ali radiološki nesreči, posledica katere je povečano ionizirajoče sevanje.

Uporaba priročnih in standardnih sredstev za osebno zaščito ter dosledno spoštovanje navodil, ki jih po sredstvih javnega obveščanja sporočajo strokovni organi, lahko učinkovito zmanjšata posledice nesreče.

Da bi lahko prebivalci učinkovito izvajali ukrepe za zaščito svojega zdravja in življenja, morajo biti temeljito seznanjeni z učinki sevanja, njegovo nevarnostjo, stopnjo nevarnosti, kakor tudi z vsemi možnimi in potrebnimi zaščitnimi ukrepi.

Prebivalcem morajo biti v naprej dana vsa potrebna navodila glede načina obveščanja ob nesreči, o vrsti in stopnjah nevarnosti, kot tudi o potrebnih zaščitnih ukrepih in njihovem izvajanju.

Ob nesreči občina zagotovi, da so vsi prebivalci pravočasno obveščeni o uvedenih ukrepih in nalogah zaščite in reševanja ob jedrski nesreči in jim zagotavlja dodatna navodila za izvajanje ukrepov in nalog ter opozarja za posledice, če se ukrepi in naloge ne izvajajo.

V osebno in vzajemno zaščito ob jedrski ali radiološki nesreči spadajo:

- uporaba sredstev za osebno zaščito pred radioaktivnim onesnaženjem,
- zadrževanje v zaprtih prostorih (zaklanjanje),
- zaužitje tablet kalijevega jodida,
- evakuacija,
- osebna dekontaminacija,
- omejitev uporabe živil (uporaba izdelkov, ki so v zaprtih omarah, shrambah, hladilnikih),
- omejitev na pitje vode in pijač, ki niso bile onesnažene (ustekleničene pijače).

Za organiziranje, razvijanje in usmerjanje osebne in vzajemne zaščite je pristojna občina. V ta namen organizira ustrezno svetovalno službo, ki jo praviloma opravljajo prostovoljci, zlasti psihologi, sociologi, socialni delavci, zdravstveni delavci, strokovnjaki za zaščito in reševanje ter drugi.

Na prizadetem območju in na območjih nastanitve evakuiranega prebivalstva,je treba službe raznih strokovnih in humanitarnih organizacij, ki nudijo pomoč prizadetim oziroma ogroženim prebivalcem, čim bolj približati okolju.
Pri tem ima pomembno vlogo štab CZ in informacijski center, v katerih se organizira in izvaja dejavnost, ki prispeva k ureditvi razmer.

Informiranje občanov o potrebnih ukrepih se izvaja preko medijev (Radio Prlek, Radio Ptuj, preko občinske spletne strani.

Navodila prebivalcem za ravnanje ob jedrski nesreči se nahajajo na internetni strani Uprave RS za zaščito in reševanje.

P – 25	Seznam človekoljubnih organizacij

5 RAZLAGA POJMOV IN SEZNAM KRATIC

5.1 POMEN POJMOV

Akcijski nivo:
Mejna koncentracija radionuklidov v hrani, mleku ali pitni vodi, nad katero je prepovedano uživanje.

Dekontaminacija:
Postopek, s katerim iz določenega prostora ali območja odstranimo kontaminante – škodljive snovi in tako preprečimo negativne vplive za okolje in zdravje ljudi.

Evakuacija:
Začasen in organiziran umik ljudi ob izrednem dogodku z določenega območja, da se izognejo dozam, ki presegajo intervencijske nivoje.

Izredni dogodek:
Dogodek, pri katerem se zmanjša sevalna ali jedrska varnost. Zaradi stanja, ki je posledica izrednega dogodka, je treba začeti z izvajanjem.

Nesreča, dogodek ali vrsta dogodkov:
Povzročijo nenadzorovane naravne in druge sile in prizadenejo oziroma ogrozijo življenje ali zdravje ljudi, živali ter premoženje, povzročijo škodo na kulturni dediščini in okolju v takem obsegu, da je za njihov nadzor in obvladovanje potrebno uporabiti posebne ukrepe, sile in sredstva.

Obsevanost:
Izraz, ki se uporablja v varstvu pred ionizirajočimi sevanji za izpostavljenost sevanju (predvsem ljudi) v določenem časovnem obdobju.

Used:
Je usedanje radioaktivnih delcev iz radioaktivnega oblaka zaradi teže ali spiranja s padavinami na tla in na ostale površine.

Zaklanjanje:
Zadrževanje ljudi v zaprtih prostorih ob izrednem dogodku, da se izognejo dozam zaradi zunanje obsevanosti in vnosa; zaprti prostor je lahko zaklonišče in tudi običajna zgradba z zaprtimi okni in izklopljeno ventilacijo.

5.2 SEZNAM KRATIC

CORS – Center za obveščanje RS
CZ – Civilna zaščita
CZ RS – Civilna zaščita Republike Slovenije
ELME – Ekološki laboratorij z mobilno enoto
MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
NEK – Nuklearna elektrarna Krško

ODU – Območje dolgoročnih ukrepov
PGD – Prostovoljno gasilsko društvo
PP – Prva pomoč
ReCO – Regijski center za obveščanje
RKB – Radiološko, kemično in biološko
RKS – Rdeči križ Slovenije
RS – Republika Slovenija
STA – Slovenska tiskovna agencija
UKC – Univerzitetni klinični center
UPB – Uradno prečiščeno besedilo
URSJV – Uprava RS za jedrsko varnost
URSZR – Uprava RS za zaščito in reševanje
UVHVVR – Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin
VURS- Veterinarska uprava RS
ZARE – radijske zveze v sistmeu zaščite in reševanja
ZIR – Zaščita in reševanje
ZRP – Zaščita, reševanje in pomoč
ZVD – Zavod za varstvo pri delu

6 SEZNAM PRILOG IN DODATKOV

6.1 SKUPNE PRILOGE

Št. priloge	Ime priloge
P – 11	Pregled gasilskih enot s podatki o poveljnikih in namestnikih poveljnikov
P – 18	Seznam medijev, ki bodo posredovali obvestilo o izvedenem alarmiranju in napotke za izvajanje zaščitnih ukrepov
P – 21	Pregled objektov, kjer je možna začasna nastanitev ogroženih prebivalcev in njihove zmogljivosti
P – 22	Pregled orgnaizacij,ki zagotavljajo prehrano
P – 25	Pregled človekoljubnih organizacij
P – 27	Pregled zdravstvenih domov, zdravstvenih postaj in reševalnih postaj
P – 28	Pregled splošnih in specialističnih bolnišnic
P – 29	Pregled veterinarskih organizacij
D-12	Načrt razdelitve tablet kalijevega jodida